

Onbeperkt toegang tot alle artikelen op nrc.nl

Abonneer

N.B. Het kan zijn dat elementen ontbreken aan deze printversie.

Het publiek heeft de weg terug de zalen in nog niet helemaal gevonden

Cultuur in tijden van corona Theaters, muziekzalen, bioscopen en musea zijn alweer drie maanden open. Hoe draaien ze en wat zijn de vooruitzichten? Een rondgang.

✍ Mischa Spel, Thomas van Huut, Peter van der Ploeg, Ron Rijghard & Dana Linssen

🕒 9 september 2020 ⌚ Leestijd 9 minuten

Onze journalistiek is ons product. U bent dat niet. Daarom verkopen we uw persoonsgegevens niet. Nooit. Aan niemand. [Lees meer over ons privacybeleid.](#)

Sluiten

Film Voor en na 'Tenet'

To *Tenet* or not to *Tenet*? Gaat Christopher Nolans scifiblockbuster het filmjaar redden? Drie maanden na de lockdown draaien de bioscopen als bijna weer tevoren. Maar wel op halve kracht. Looproutes, zuilen met handspray en gereserveerde stoelen in de zaal waar niemand op komt zitten: aanbod, met name artfilms, is er genoeg. Bezoekers ook. Soms nog wel 60 à 70 procent van vorig jaar rond deze tijd. Al verwachten de gesproken bioscoophouders uit Amsterdam, Den Haag, Nijmegen, Rotterdam en Utrecht dat het aan het einde van het jaar naar 50 procent zal zijn teruggevallen.

„Pre-*Tenet* was er heel weinig aanbod voor de grote commerciële bioscopen”, aldus Vincent Bredeveld van distributeur The Searchers, die zowel grotere commerciële films als *Unhinged* en kleinere op een arthousepubliek gerichte kwaliteitsfilms als *Summerland* uitbrengt: „*Tenet* is de eerste grote post-lockdown-blockbuster. En die heeft nu het rijk alleen. Normaal heb je in één zomer wel vijf à zes blockbusterachtige films. Nu dus maar één. Daardoor zie je een verschuiving van het aanbod. De grote ketens hebben per complex soms wel dertien zalen te vullen. Dus die proberen dat nu ook met de grotere arthousefilms.” Op termijn kan dat disruptief werken voor het zogeheten middensegment: de grotere arthousecomplexen die een gemengd aanbod programmeren en de onafhankelijke distributeurs. Ook zal het moeilijker worden om met streamingplatforms deals te sluiten om grote auteursfilms ook in de bioscoop uit te brengen, zoals vorig jaar wel lukte met Martin Scorseses *The Irishman*, Noah Baumbachs *Marriage Story*, maar nu nog niet met Charlie Kaufmans *I'm Thinking of Ending Things*.

Dat bevestigt Frank Groot, medeoprichter en financieel directeur van Kino Rotterdam. Hij schat dat commerciële bioscopen vóór *Tenet* tussen de 25-30 procent van hun normale bezoekersaantallen zaten. Kino zit wat betreft verkochte kaartjes op 60 procent van vorig jaar in dezelfde periode. Ze deden veel speciale programma's en installeerden een 70mm-projector. Zo konden ze ook eerdere Nolan-films als

DIRECT NAAR

[Film](#)

[Pop](#)

[Musea](#)

[Klassiek](#)

[Theater](#)

Onze journalistiek is ons product. U bent dat niet. Daarom verkopen we uw persoonsgegevens niet. Nooit. Aan niemand. [Lees meer over ons privacybeleid.](#)

Sluiten

belangrijk, we hebben die speciaal-bierdrinkers echt nodig dit najaar. En de dreiging van sluiting ligt ook steeds op de loer.”

„De bezoekerijfers kunnen simpelweg niet hetzelfde zijn als ze waren. Sommige filmhuizen zijn met 14 bezoekers per zaal al uitverkocht”, zegt René Wolf, programmeur van Filmmuseum Eye in Amsterdam. Hun *Previously Unreleased*-programma leverde met films als *The Souvenir* en *The Last Black Man in San Francisco* mooie cijfers op. Grote hit was de heruitbreng van Spike Lees *Do the Right Thing*. Die film ging uit op 12 maart en kwam na twee dagen door de lockdown op de plank te liggen. Toen de bioscopen op 1 juni weer openen werd het, mede dankzij het nieuwe bewustzijn rondom *Black Lives Matter*, de film die iedereen wilde zien. Wolf: „Het zou al heel veel helpen als we in plaats van twee nog maar één stoel tussen bezoekers hoeven vrij te houden. Dan kun je naar een bezetting van 50 procent. Voor zover ik weet is er nog nergens ter wereld een uitbraak in een bioscoop ontstaan.”

Dana Linssen

Poppodia Minder kaarten, maar niet altijd uitverkocht

Wie de afgelopen tijd een van de schaarse popconcerten meepikte, merkte: er kan wel weer iets, maar dat is lang niet altijd uitverkocht. Zoals de *Larger than Life*-shows van onder meer De Jeugd van Tegenwoordig, Frenna en Nielson in de Ziggo Dome in Amsterdam voor 2.500 bezoekers. Ze waren niet helemaal vol, maar zo gek is dat niet, vindt commercieel directeur Danny Damman. „Zelfs Ajax verkocht hun eerste wedstrijd in de Arena met beperkte capaciteit van 4.500 mensen niet uit.”

Illustratie Kamagurka

Een verklaring heeft hij ook. „Het was zomer, er was vakantie, en de overheid hamerde op ‘werk zoveel mogelijk thuis’ en ‘blijf alert’. Dat heeft allemaal niet

Onze journalistiek is ons product. U bent dat niet. Daarom verkopen we uw persoonsgegevens niet. Nooit. Aan niemand. [Lees meer over ons privacybeleid.](#)

Sluiten

doen, en de Avond van de Filmmuziek? Dat zijn denk ik echte graadmeters.” Die twee avonden zijn op moment van schrijven overigens uitverkocht.

In de Ziggo Dome staan een aantal artiesten die normaal gesproken in wat kleinere zalen staan. In de 013 in Tilburg staan juist veel acts die doorgaans meer kaarten verkopen dan de 500 die er daar binnen de beperkingen in passen. Zoals Guus Meeuwis, die er een residentie heeft met zijn Club Zoveel. „Die concerten zijn tot nu toe allemaal uitverkocht”, zegt programmeur Ruud Lemmen. „En die 500 man, ook al is het niet veel voor ons, is best een fijne capaciteit voor Nederlandse artiesten, die ook vaak twee shows op een dag kunnen doen, of opeenvolgende dagen spelen. We hebben Frank Boeijen, Davina Michelle en wat anderen al aangekondigd, en er zullen er eendaags best nog een aantal bijkomen.”

Ook voor shows die pas volgend jaar plaatsvinden gaat de kaartverkoop goed in Tilburg, zegt Lemmen.

Bij TivoliVredenburg in Utrecht konden bezoekers in de zomer bij *Walk the Line* een tour door het gebouw doen, en zo verschillende, kleine concerten meemaken. „Dat is heel erg goed gegaan, met 10.000 bezoekers”, zegt marketingmanager Lieke Timmermans van TivoliVredenburg. Ook de abonneementhouders zijn grotendeels gebleven zegt Timmermans, slechts 3 procent gaf hun abonnement op. „We gaan natuurlijk niet de bezoekcijfers halen van voorgaande jaren, maar voor onze klassieke concerten hadden we in februari en maart al veel kaarten verkocht. De ensembles of orkesten spelen nu twee keer op een avond, zodat iedereen erbij kan zijn.”

Het is wel zo dat uitverkochte concerten soms toch niet helemaal vol zijn, zegt ze. „Ralph van Raat gaf afgelopen vrijdag bijvoorbeeld twee uitverkochte concerten, maar ongeveer 10 procent van de bezoekers was niet gekomen, dat vonden we wel veel. Misschien komt het omdat je niet mag gaan als je klachten hebt, of misschien denken mensen dat het toch minder leuk is nu alles een beetje anders is. We willen dit nog onderzoeken.”

Peter van der Ploeg

Musea Ouderen blijven thuis, millennials gaan juist vaker

Onze journalistiek is ons product. U bent dat niet. Daarom verkopen we uw persoonsgegevens niet. Nooit. Aan niemand. [Lees meer over ons privacybeleid.](#)

Sluiten

13.000. Die beschikbare tijdslots zijn allemaal wel verkocht, maar toch. „We lopen iedere week tussen de acht ton en een miljoen euro mis aan bezoekersinkomsten.” Meer mensen toelaten is volgens Dibbits geen optie. „Nu voelt bijna iedereen zich veilig, weten we uit onderzoeken. Zodra je experimenteert met meer mensen toelaten, zie je dat mensen zich minder veilig gaan voelen.”

Een compleet landelijk beeld van het aantal museumbezoekers sinds de heropening in juni heeft de Museumvereniging niet paraat, maar er zijn wel de cijfers van de Museumkaarthouders. Zij maakten in juni ruim 60 procent van hun normaal aantal bezoeken, in juli steeg dat tot bijna 100 procent, waarna het weer afzwakte tot 70 procent. „De betere cijfers in juli komen waarschijnlijk door de schoolvakanties en toegenomen bezoek door millennials en gezinnen”, zegt voorlichter Janneke Visser van de Museumvereniging. „Oudere mensen gaan minder, zien we.”

Museumkaarthouders maakten in 2018 krap een derde van het totaal aantal museumbezoeken (32 miljoen). „Er is dus een groot deel dat we in deze cijfers niet zien. Onze verwachting is dat de losse verkoop overal flink is gedaald.”

De Museumvereniging onderzocht ook of mensen die naar het museum gingen dat als veilig ervaren. Bijna 70 procent gaf museumbezoek als veilig en verantwoord te zien. Daartegenover staat een groep van ruim 30 procent die ‘neutraal’ tot ‘zeer mee oneens’ invulde. Opvallend in het onderzoek onder zo’n duizend museumbezoekers is verder dat mensen vaker zouden overwegen om naar een museum te gaan wanneer er altijd vaste looproutes worden gehanteerd. In veel musea is dat zo, maar niet overal.

De [toeristische barometer van Amsterdam](#), de stad met de hoogste museumdichtheid, geeft aan dat het museumbezoek (op basis van 35 deelnemende musea) daar in juni 76,6 procent lager was ten opzichte van vorig jaar. Een rondgang in de rest van Nederland levert een uiteenlopend beeld op. Sommige musea lopen op tegen hun maximumcapaciteit door maatregelen, elders mag het best wat drukker, andere musea profiteren juist van toegenomen binnenlands toerisme en ruime behuizing.

„Soms is het heel rustig, en soms loopt het heel goed in het Stedelijk Museum Schiedam”, zegt directeur Deirdre Carasso. Met timeslots is er dagelijks ruimte voor zo’n 270 bezoekers per dag. „Terwijl we 400 tot 500 bezoekers in deze periode vorig

Onze journalistiek is ons product. U bent dat niet. Daarom verkopen we uw persoonsgegevens niet. Nooit. Aan niemand. [Lees meer over ons privacybeleid.](#)

Sluiten

Het Groninger Museum en museum Bonnefanten in Maastricht profiteerden van vakantiegangers in eigen land en hun ruime gebouwen. Directeur Andreas Blühm van het Groninger Museum spreekt van een ‘topzomer’. Enkele weken ontving zijn museum 4.000 bezoekers per week, ten opzichte van 2.400 in een gewone zomer.

Ook Museum Boijmans Van Beuningen in Rotterdam had successen: het trok 23.000 bezoekers in drie weken voor het Boijmans Ahoy Drive Thru Museum. En de voorbezichtiging van het nieuwe Depotgebouw (8.000 kaarten) was binnen 3 uur uitverkocht. Directeur Sjarel Ex: „Mensen hebben wel de behoefte om unieke dingen te zien, als er maar de garantie is op een veilige doortocht.”

Thomas van Huut

Klassiek Veel last minute-verkoop

De ene zaal zendt wel nieuw gedrukte brochures uit, een andere houdt het bij een flexibel bij te sturen online agenda: ook in de klassieke muziek is de manier waarop zalen de ‘coronaherfst’ benaderen uiteenlopend.

Wie met zevenmijlslarzen door het aanbod stapt, ziet duidelijke overeenkomsten. Dat zalen zich zeer strikt aan de voorschriften houden - veiligheid voorop. Dat bezoekers hun concertkaartjes later kopen. Dat ze ‘dolblij’ zijn weer te mogen. En dat ze zich wel degelijk zeer veilig voelen als ze gaan. Meer zalen hielden enquêtes en ze kwamen tot dezelfde uitslagen: voor 97 procent van de bezoekers voelt het goed en veilig weer naar concerten te gaan.

De meeste concerten verkopen dan ook goed, en ze zijn uiteindelijk ook vaak (bijna) uitverkocht, wat gezien de veel kleinere zaalcapaciteit geen wonder is. Grote zalen als het Concertgebouw of Muziekcentrum Eindhoven brengen een breed aanbod - met als voordeel dat kleine concerten (van een strijkkwartet bijvoorbeeld) kunnen worden verplaatst van de Kleine naar de Grote Zaal, zodat toch nog een behoorlijk publiek kan

Onze journalistiek is ons product. U bent dat niet. Daarom verkopen we uw persoonsgegevens niet. Nooit. Aan niemand. [Lees meer over ons privacybeleid.](#)

Illustratie Kamagurka

Sluiten

weken bezig”, zegt Job Noordhof, hoofd marketing, communicatie en verkoop van het Amsterdamse Concertgebouw. „Ruim 60 procent van de kaarten is nu verkocht. September zit op 86, oktober rond de 60, november en december rond 45 procent. De capaciteit is met 350 in plaats van 2.000 te verkopen kaarten natuurlijk ook veel lager, maar deze gegevens stemmen positief. Mensen willen gewoon zeker weten dat ze ook daadwerkelijk kunnen gaan.”

Het Muziekgebouw aan 't IJ ziet eenzelfde tendens, zegt zakelijk directeur Boudewijn Berentsen. „Kaartverkoop loopt als normaal, maar in een lagere versnelling. Kaarten voor een geliefd ensemble als Amsterdam Sinfonietta, die we eigenlijk altijd alle 700 uitverkopen, zijn nu al tot en met december bijna op. Maar wachtlijsten zijn er nog niet. De vraag is merkbaar minder. Maar omdat het aanbod aan stoelen ook zoveel kleiner is geven we onze achterban toch steeds mee: áls je wilt gaan, wees snel. Alles zit snel vol.”

„Last minute-verkoop”, vat ook Hiemke van den Boer van het Rotterdams Philharmonisch samen. „Van de kaarten voor onze eerste concerten, vorig weekend, werd 25 procent pas de allerlaatste dagen verkocht.” Normaal populaire concerten van het orkest onder leiding van dirigent Valery Gergiev, komende maandag en dinsdag in De Doelen, waren een week voor aanvang voor de helft uitverkocht. „Ook daar verwachten we een eindsprint.”

Een kleinere concertorganisator in de regio is de stichting Kasteelconcerten. Zij organiseren oudemuziekconcerten op historische locaties in Gelderland en Overijssel. „Ons trouwe publiek is merkbaar wel wat bang voor een tweede golf besmettingen”, zegt organisator Joost Hekel. „Normaal zouden meer concerten uitverkocht zijn, we zien nu een grotere afwachtendheid. Anderzijds trekken we daardoor soms ook nieuw publiek. Bij de mensen die komen, merk je direct de enorme cultuurhonger die wordt gestild, en de blijdschap en dankbaarheid daarover. Sommigen zijn letterlijk zes maanden niet buiten geweest.”

Mischa Spel

Theater 'Publiek is voorzichtig'

Onze journalistiek is ons product. U bent dat niet. Daarom verkopen we uw persoonsgegevens niet. Nooit. Aan niemand. [Lees meer over ons privacybeleid.](#)

Sluiten

Wellicht zijn de mensen theaterbezoek ook even ontwend geraakt. Dan moet het publiek weer in dat ritme komen, waarin theater een plek in de week heeft.”

Voor de zomer verkondigde de VSCD, na onderzoek onder de podia die lid zijn, dat 30 procent van de theaters failliet zou gaan in deze crisis als er geen steun zou komen. Nu is die steun er wel. In het tweede steunpakket van 482 miljoen is 150 miljoen expliciet voor

de gemeentelijke culturele infrastructuur, waar de theaters onder vallen. Den Breejen: „Toch blijft de vraag of dit dan bij de podia terechtkomt die dit geld het hardst nodig hebben.”

De VSCD heeft geen signalen ontvangen dat theaters in acute nood zijn, al zijn er her en der wel reorganisaties en is er personeel ontslagen. Den Breejen: „De vraag is hoe het aan het eind van het jaar is. Bij de theaters die nu opengaan, blijven vier van de vijf stoelen leeg, dus de inkomsten blijven laag. Wel wordt er geëxperimenteerd met de verkoop van tickets voor livestreams. En sommige theaters hebben andere activiteiten opgepakt, zoals het organiseren van vergaderingen, colleges en uitvaarten.”

„Ik word wel zenuwachtig van de onverkochte kaarten”, zegt Lucia Claus, directeur van Stadsschouwburg Utrecht. „Sommige voorstellingen gaan goed, maar ik weet niet waarom andere achterblijven. Daar zit geen lijn in, al doen de doorgeschoven voorstellingen, die eerder moesten worden afgelast, het wel beter. Dan is iedereen blij dat het alsnog doorgaat.”

Claus prijst zich gelukkig met de stad en de provincie Utrecht, die de steunmaatregelen van de rijksoverheid matchen, waardoor de schouwburg, maar ook kleinere theaters zoals Kikker in Utrecht en theaters in nabije steden zoals Flint in Amersfoort, voldoende geld ontvangen. Claus heeft nog niemand hoeven ontslaan. „Maar in de techniek, waar we ook werken met zzp'ers, is er wel minder werk. Vooral omdat we geen grote producties meer programmeren, zoals musicals en opera.”

Illustratie Kamagurka

Onze journalistiek is ons product. U bent dat niet. Daarom verkopen we uw persoonsgegevens niet. Nooit. Aan niemand. [Lees meer over ons privacybeleid.](#)

Sluiten

daarmee wordt verdiend, is hard nodig, want sinds maart leed het theater een ton verlies per maand. „Nu hoop ik dit jaar alsnog op nul te eindigen.”

Ron Rijghard

Onze journalistiek is ons product. U bent dat niet. Daarom verkopen we uw persoonsgegevens niet. Nooit. Aan niemand. [Lees meer over ons privacybeleid.](#)

Sluiten